

“No em fa por morir perquè el millor de mi viatja per l'espai”

Molta gent es pregunta si té sentit anar a buscar vida extraterrestre mentre les coses van com van a casa nostra...

—És una pregunta per a una resposta profunda. No crec que siguin qüestions excloents. En tot cas, tindria més sentit que ens preguntàrem això mateix però respecte als diners que invertim en armament. L'exploració espacial ha estat fonamental per entendre els canvis que s'han produït en la capa d'ozó. I, tot tinent això en compte, la major aportació de l'exploració espacial és que ha canviat la perspectiva que la humanitat tenim de nosaltres mateixos. Quan veus la Terra des de Neptú, amb tots els estels i planetes que hi ha al voltant, és quan tens una autèntica visió de la humanitat. És la visió que desesperadament cerca l'ésser humà. Cal fer una cosa i l'altra: preocupar-nos per les coses que passen al nostre planeta i alhora continuar explorant.

—A això mateix també es va referir el seu espòs quan el 1977 es van enviar les sondes Voyager a l'espai amb uns discos en l'interior on es representava l'ésser humà, per si, posat el cas, arribava a mans de vida extraterrestre.

—És cert. Quan s'estaven dissenyant els discos i, abans, unes plaques, Carl va dir que “el més transcendent no és el missatge que enviem a l'exterior, sinó fer una definició de nosaltres mateixos”. Jo vaig tenir la sort de ser la directora d'aquest projecte per dissenyar el disc interestel·lar del Voyager 1 i Voyager 2. Pensàvem en dues audiències: els extraterrestres que són a milers d'anys lluny de nosaltres i nosaltres mateixos. Calia que miràrem la nostra civilització, l'enorme quantitat de meravelloses cultures que la conformen.

—I com es decideix el missatge que

Ara fa deu anys, l'astronomia s'acomiadava de Carl Sagan, l'home que a través del programa 'Cosmos' va acostar els estels a les nostres llars. Parlem amb la seua esposa i col·laboradora, Ann Druyan (Nova York, 1949), del seu espòs, però, sobretot, de la vida més enllà de la Terra.

en nom d'una civilització s'envia a l'espai?

—Va ser divertit, molt divertit. Vam invertir setmanes a consultar músics, compositors, musicòlegs... Va ser molt difícil, tot i l'ajuda dels experts, decidir què enviàvem. Per exemple, hi havia una peça que tocava una xiqueta de nou anys, que d'alguna manera representava els xiquets de la Terra, mentre que una peça de música xinesa la interpretava un home que tenia noranta-cinc anys. També hi havia Mozart, Beethoven o Chuck Berry. Hi ha qui diu que aquest disc representa l'inici de la música perquè fins a aquest moment sempre havíem tingut un sentit de la música constret a la música popular americana.

—Hi va haver gent que també us va criticar...

—I nosaltres donàvem la benvinguda a les crítiques. Òbviament, tota la nostra selecció era subjectiva. Teníem arguments racionals per haver fet aquesta tria, però les crítiques van ser benvingudes.

—També hi van incloure imatges. Què van triar?

—Això va ser graciós, perquè vam voler enviar imatges d'un home i una dona nus, però el Congrés dels Estats Units ens ho va impedir. Ens van acusar d'enviar pornografia als estels! [Riu.] Era increïble: volíem enviar unes imatges precioses d'un home i una dona, on ella estava en avançat estat de gestació. I van dir que no, que res d'enviar imatges de gent nua. Era tan infantívol!

—Què en serà, d'aquest missatge? Quan arribarà a algun lloc?

—Mai, mai. Bé, si anara en línia recta a l'estel més proper li costaria 20.000 anys a la velocitat de 50.000 milles per hora. Això ens dóna una idea de com de lluny són els estels. La possibilitat que la sonda arribi a algun lloc és minúscula, perquè l'espai és tan gran... Només si alguna civilització extraterrestre haguera après a viatjar per l'espai, la detectara, l'examinara, trobara el missatge, l'entenguera a través de les instruccions i escoltaren tota aquesta música s'acompliria la missió. Però la cinta era també sobre la bellesa de l'amor, perquè dos dies després d'acabar-la, Carl i jo ens enamoràrem. La idea que d'ací a milers d'anys algun ésser d'un altre planeta ho trobarà és tan commovedora... No em fa por la mort perquè, d'alguna manera, la part més bonica de mi mateixa està en l'espai.

—Imagine que els extraterrestres troben el missatge i que responen. Nosaltres estarem ací per rebre la resposta? I l'entendrem?

—No ho sé. Què són mil milions d'anys? Què són centenars d'anys? És molt probable que per quan arribi a algun lloc, la superfície de la Terra haja canviat tant que no la reconeguem. Amèrica del Nord no existiria! Oblida't de la gran Muralla xinesa! Oblida't de les piràmides egípcies! Oblida't del Palau de les Arts! La idea que potser la nostra civilització desapareixerà però la nostra música continuarà viatjant per l'espai és tan meravellosa!

—En la sonda també van incloure mig centenar de salutacions, entre les quals hi havia la del president dels Estats Units. La inclouria avui?

—Aleshores ho vam haver de fer. Era president Jimmy Carter, és a dir, que si ho compares amb el que tenim ara, teníem un bon president. També hi havia l'aleshores president de les Nacions Unides, Kurt Waldheim. I el soroll de la pluja, vent, pardals, batecs, plors... Pense que al final vam aconseguir un ventall realista de la civilització.

—De veritat pensa que hi ha vida extraterrestre?

—Hi ha 400 bilions d'estels en la Via Làctia. Només en una galàxia, 400 bilions d'estels. I en la mesura en què anem avançant en l'exploració espacial, anem descobrint galàxies noves, cadascuna de les quals té centenars de milions de planetes. Així que pensar que estem sols en l'univers, em pareix un destrellat. És molt probable que hi haja altres formes de vida —siga de la manera que siga—, però no hi ha manera de saber-ho.

—I algun dia ho sabrem?

—Sí, ho sabrem, no sé si més tard o més prompte, però ho sabrem.

—Una tercera part dels nord-americans pensen, de fet, que els extrarrestres viuen entre nosaltres...

—Aquesta manera de pensar és molt semblant a la religió. És la mateixa cosa: la gent ja no veu àngels, la gent veu extrarrestres. Però els centenars de científics que ho hem investigat, mai, mai hem trobat cap prova que aquestes visites foren res més que fantasia.

—No són descoratjadores per a vostè, aquestes creences?

—No, l'ésser humà imagina coses, fantasiegem... Aquests comportaments són molt humans.

—Per què en les pel·lícules sempre representem els extrarrestres com éssers violents?

—Perquè tenim una cultura basada en la por. La por, en el meu país, és la base de la política. Per això estimo la ciència, perquè és l'únic mecanisme que coneix que sistemàticament ens pot acostar a allò que és la realitat. La ciència no et pot donar la veritat automàticament, però et pot donar una aproximació. La ciència no és la veritat, és la cerca de respostes.

—I la ciència pot existir sense curiositat?

RAFA GIL

—No, la curiositat és la gran base de l'ésser humà.

—Aleshores, per què des de menuts quan un xiquet pregunta fa nosa?

—Això és precisament el que em va passar a mi. Quan encara anava a l'institut, era a classe de matemàtiques i estàvem donant el número pi. La professora va explicar que pi era 3,1416 i que servia per calcular la longitud d'una circumferència, el seu diàmetre. Aleshores vaig alçar la mà i vaig preguntar: "Totes les circumferències de l'univers?" I la professora em va respondre: "No faces preguntes estúpides!" I em vaig posar a plorar de tanta vergonya que sentia. Els professors poden coartar els alumnes. Per això només haurien de ser mestres els que senten la vertadera passió d'ensenyar, els que adoren les preguntes, la gent que té prou coratge per dir: "Aquesta és una bona pregunta. No sé la resposta. Esbrinem-la."

—I aquesta era la base sobre la qual es va fonamentar el seu treball i el de Carl Sagan...

—Crec que la veu de Carl va proporcionar un gran, gran servei a la cultura i

a la societat, perquè no solament va fer valdre la importància de l'escepticisme, sinó també la importància de qüestionar les coses.

—Vostè s'ha referit de vegades al descrèdit a què s'ha sotmès la ciència. A què es referia?

—Per què un xiquet voldria ser científic si la societat li diu que l'únic que ha de fer és "creure" i que aleshores esdevindrà veritat? Fa anys que no tenim un líder que se senta a gust amb el llenguatge o els mètodes de la ciència. El màxim que aconseguim són uns polítics que ens diuen que hem de creure en una mena de valor amorf i espiritual que en realitat no significa res.

—Quina va ser la contribució principal de Carl Sagan?

—Va ser fonamental per tirar a terra els murs. La gent se sentia exclosa de la ciència per l'argot i perquè la considerava cosa d'una elit. Els científics han estat molt de temps desinteressats a atraure la resta del món cap al que feien. Carl va intentar canviar això.

Violeta Tena